

La pedra en sec

La tècnica constructiva de la pedra en sec és una tècnica tradicional llur principal característica és la falta d'argamassa o conglomerat per a la col·locació del material constructiu, la pedra. S'utilitza pedra de mida i pes reduït. L'estabilitat i funcionalitat de la construcció es fonamenta en l'habilitat i experiència del paredador en l'adequada col·locació de la pedra.

El municipi de Nonasp i el seu entorn ha estat modelat i dissenyat per fer apta la vida a uns pobladors que sembla s'hi van establir a l'edat de bronze. Aquesta reconstrucció del territori ha passat per diverses etapes i amb diverses finalitats, des dels primers pobladors que segurament es van preocupar només per construir alguns aixoplucs, fins abans de la revolució industrial, en la que es realitzaren tot tipus de construccions per a poder conrear millor les terres, cap i conversa l'aigua, etc.

Actualment la disminució de l'agricultura juntament amb el desenvolupament de l'economia capitalista i la globalització han provocat que els sistemes d'explotació tradicionals de la terra siguin inviables. En el cas de Nonasp l'abandonament de les terres agrícoles de petita extensió i l'arribada del regadiu de grans extensions de fruiters ha provocat la destrucció de masos de pedra seca i l'abandonament d'aquestes construccions per falta de funcionalitat clara. Tot això agreujat per l'erosió de la pluja i del vent i la invasió de la vegetació ha deixat molt malmeses algunes cabanes i a canviat el paisatge.

A partir d'aquest ric patrimoni arquitectònic, s'han inventariat 55 cabanes de volta al terme de Nonasp. De les quals hem seleccionat algunes representatives que es poden visitar a través de la Ruta de la Pedra Seca de Nonasp.

Comarca de
Bajo Aragón-Caspe
Baix Aragó-Casp
ÀREA DE PATRIMONIO

TEXTOS Y ELABORACIÓN DE LAS RUTAS: ANNA SOLÉ LLOP - FOTOS: A. SOLÉ, J.M. RÁFALES, H. SOLÉ, ARCHIVO - DISEÑO Y PROD. GRÁFICA: TERES ANTUÑAN S.C.

Ruta de la piedra seca de Nonaspe

Ruta de la pedra en sec de Nonasp

Comarca de
Bajo Aragón-Caspe
Baix Aragó-Casp
ÀREA DE PATRIMONIO

La piedra seca

La tècnica constructiva de pedra seca es una tècnica tradicional cuya principal característica es la falta de argamasa o conglomerado para la colocación del material constructivo, la piedra. Se utiliza piedra de tamaño y peso reducido. La estabilidad y funcionalidad de la construcción reside únicamente en la habilidad y experiencia del constructor en la adecuada colocación de la piedra.

El término municipal de Nonasp-Nonaspe y su entorno ha estado modelado y diseñado para hacer apta la vida a unos pobladores que parece que se establecieron en la edad de bronce. Esta reconstrucción del territorio ha pasado por diferentes etapas y con diferentes finalidades, desde los primeros pobladores que seguramente se preocuparon solo de construir algunos cobijos hasta antes de la revolución industrial, en que se realizaron todo tipo de construcciones para poder cultivar mejor las tierras, captar y conservar el agua, etc.

Actualmente la disminución del peso agrícola, juntamente con el desarrollo de la economía capitalista y la globalización, han provocado que los tradicionales sistemas de explotación de la tierra sean inviables. En el caso de Nonasp-Nonaspe el abandono de tierras agrícolas de pequeña extensión y la llegada del regadío de grandes extensiones de cultivos de frutales, ha provocado la destrucción de masías de piedra seca y el abandono de otros tipos de construcciones por una falta de funcionalidad clara. Todo esto agravado por la erosión de la lluvia y el viento y la invasión de vegetación ha dejado muy dañadas algunas cabañas y ha cambiado el paisaje.

A partir de este rico patrimonio arquitectónico, se han inventariado 55 cabañas de bóveda de cañón en el término municipal de Nonasp-Nonaspe. De las cuales hemos seleccionado algunas representativas que se pueden visitar a través de la Ruta de la Piedra Seca de Nonaspe.

Descripción de la ruta

La ruta de piedra seca propone descubrir el paisaje de Nonasp y visitar vestigios históricos, conocer las tradiciones, la arquitectura y las costumbres de este entorno.

El itinerario senderista nos ofrece 8,781 km con salida o llegada desde el Museo Etnológico situado en el casco antiguo de Nonasp, y en cuyo recorrido podremos visitar siete cabañas ('cabanes') de piedra seca representativas del tipo de construcción presente en la zona.

0. Museo Etnológico: Para concertar visita llamar al teléfono 976 636 282 o 876 635 005.

1. Cabana de les Calarisses: Recorrido de 2,09 km saliendo desde el Museo Etnológico. Discurre en su mayor parte por la carretera A-2411. Esta caseta es bastante rudimentaria, con bóveda de cañón, dintel de madera y boca abierta. La cubierta es de losas y tierra.

2. Cabana de Calaforra: Nos adentraremos en la sierra hasta alcanzar esta caseta, pasando con la bassa de Pinet después de recorrer 1,77 km. Caseta de bóveda de cañón, portada con arco de dovelas.

3. Cabana del Volter 2: Se encuentra a unos 300 metros de la anterior. Bóveda de cañón y portal con dintel de piedra.

4. Cal Bàcul: En esta etapa de 1,87 km descenderemos hacia la carretera A-2411 hasta que divisemos esta caseta con bóveda de cañón, puerta colocada en un lateral.

5. Can Nadal: Siguiendo por la A-2411 a 468 metros encontraremos Can Nadal con bóveda de cañón, puerta de madera y con arco de dovelas.

6. Cabana del Volter 1: Con un recorrido de 1,12 km que discurre por la A-2411, la cabana del Volter quedará a nuestra derecha. Delante de esta caseta se construyó un mas, hoy en ruinas.

7. Cabana de l'Esquilador: Volveremos a la A-2411 para encontrar un camino de tierra a la izquierda, por el que iniciaremos un ligero ascenso a la sierra de 1,16 km. hasta la cabana de l'Esquilador. También se construyó un mas delante y la caseta pasó a ser el pajar.

Más información en la web rutapiedrasecanonasp.es

1. CABANA DE LES CALARISSES

2. CABANA DE CALAFORRA

3. CABANA DEL VOLTER 2

4. CAL BÀCUL

6. CABANA DEL VOLTER 1

5. CAN NADAL

7. CABANA DE L'ESQUILADOR

Descripció de la ruta

La ruta de pedra seca proposa descobrir el paisatge de Nonasp i visitar rastres històrics, conèixer les tradicions, l'arquitectura i els costums d'aquest entorn.

L'itinerari senderista ens ofereix 8,781 km amb eixida o arribada al Museu Etnològic, situat al casc antic de Nonasp. Durant el recorregut podrem visitar set cabanes de pedra seca representatives del tipus de construcció d'aquesta zona.

0. Museu Etnològic: Per a visitar-lo cal trucar al telèfon 976 636 282 o 876 635 005.

1. Cabana de les Calarisses: Recorregut de 2,09 km eixint des del Museu Etnològic. Transcorre en gran part per la carretera A-2411. Esta cabana de volta és bastant rudimentària amb portal de llinda de fusta. La coberta és de lloses i terra.

2. Cabana de Calaforra: Ens endinsarem a la serra fins arribar esta cabana, passarem per la bassa de Pinet després de recórrer 1,77 km. Cabana de volta amb portal en arc de dovelles.

3. Cabana del Volter 2: La trobarem a uns 300 metres de l'anterior. De volta i portal amb llinda de pedra.

4. Cal Bàcul: En esta etapa d'1,87 km baixarem cap a la carretera A-2411 fins que albirem esta cabana de volta amb la porta col·locada en un lateral.

5. Can Nadal: Seguirem per l'A-2411 i a 468 metres trobarem Can Nadal amb volta, porta de fusta i arc amb dovelles.

6. Cabana del Volter 1: Amb un recorregut d'1,12 km que transcorre per la A-2411, la cabana del Volter quedarà a la nostra dreta. Davant d'esta cabana es va construir un mas, avui enfonsat.

7. Cabana de l'Esquilador: Tornarem a l'A-2411 per trobar un camí de terra a l'esquerra pel qual pujarem cap a la serra 1,16 km fins la Cabana de l'Esquilador. També hi van construir un mas al davant i la cabana passà a ser la pallissa.

Més informació al web rutapiedraenseconasp.cat